

УДК 351.83

Галушак М.П., Галушак О.Я.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЧЕРГОВИЙ ЕТАП РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

Halushchak M.P., Halushchak O.Ya.

REGULAR STAGE OF PUBLIC PROCUREMENT REFORM IN UKRAINE

Сфера закупівель за державні (тепер публічні) кошти в Україні належить до тих, які вже понад двадцять років неперервно реформуються. І все з однією метою – побудувати ефективну систему, яка б гарантувала найбільш раціональне витрачання народних грошей, а в останні роки ще й наблизити її до вимог угоди «Україна-ЄС». Черговим етапом такого реформування стали кардинальні зміни до Закону України «Про публічні закупівлі» (далі Закону), ухвалені у вересні 2019 р. у дні «турборежиму» роботи новоствореної Верховної Ради. Відтермінування набрання чинності цих змін на півроку, до 19 квітня 2020 р., дозволяє як замовникам, так і постачальникам певним чином підготуватись до них, детально зважити їх переваги та недоліки.

Дати однозначну оцінку нововведенням важко. Є серед них ті, які назріли давно, мало не з перших днів роботи електронної системи ProZorro. У першу чергу, це стосується можливості діалогу між сторонами закупівельного процесу на етапі кваліфікації переможця, коли замовник, виявивши неточності у пропозиції, може звернутися до постачальника, який протягом 24 годин матиме можливість виправити допущені помилки у конкурентних процедурах закупівлі. Проте тут же слід відзначити й недолік: виправлення можна вносити далеко не у всі документи, що було б логічно, а лише у частину з них.

Беззастережною перевагою зі сторони замовників, звичайно, слід вважати обмеження права щодо збільшення ціни за одиницю продукції одним разом на 90 днів з моменту підписання договору про закупівлю. Проте з правила зроблені винятки щодо закупівель бензину, дизельного пального, електроенергії та газу – якраз тих предметів, на які, як показує практика, припадає лівова частка таких змін, і постачальники яких, враховуючи специфіку цих категорій товару, часто використовують методи на межі шантажу для погодження доволі необґрунтованих вимог щодо підвищення ціни.

Кардинальні нововведення стосуються так званих «допорогових» закупівель, тобто закупівель на суми, менші встановлених у п. 1 і 2 частини першої статті 3 Закону, які раніше можна було проводити на розсуд замовника. Тепер на суму від 50 тис. грн. у дещо спрощеному варіанті розповсюджується дія Закону. Публікувати звітність в електронній системі доведеться практично на все вартістю від 1 коп.

Електронна система закупівель, реалізована в Україні на виконання вимог базового Закону, отримала офіційну назву ProZorro, що співзвучно українському слову «прозора». Фактично вона зробила доступною широкому загалу всю документацію, яка стосувалася закупівель за публічні кошти. Проте вона не гарантувала від недобросовісних дій з обох сторін закупівельного процесу. Нові зміни попри окремі елементи прогресу у цій ділянці все ж революційними не стали. Складається враження, що основний акцент зроблено не на законодавчому закріпленні чітких механізмів антикорупційних дій, а на простому посиленні карального апарату для членів тендерних комітетів та уповноважених осіб замовника. Якщо раніше підставою для накладання штрафу могли послужити 4-ри види порушень, то зараз їх перелік розширено до 14-ти, а розмір штрафу може сягати 85 тис. грн. для уповноваженої особи з офіційною річною зарплатою до 50 тис. грн.